

8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. — 1440 с.
9. Український орфографічний словник : понад 175 тис. слів / уклали: В.В. Чумак [та ін.]; за ред. В.Г. Скляренка. — 9-е вид, переробл. і доповн. — К. : Довіра, 2009. — 1011 с.
10. Словник української мови / кер. В.В. Німчук [та ін.]; відп. ред. В.В. Жайворонок. — К. : ВЦ «Просвіта», 2012. — 1320 с.

The article analyzes the linguistic opinions of Ivan Ogiienko about determination the kind of grammatical meaning of foreign words, including nouns, in Ukrainian literary language: nouns – names of persons, nouns – names no creature, nouns – their geographical names; scientific ideas linguist interpreted in the context of development of modern Ukrainian linguistics and language practice; found major trends of tribal differentiation of new foreign indeclinable nouns, determined these factors of redistribution these nouns by the gender, found rocking in establishing of tribal affiliation of some of them and the differences in the generic codification.

Key words: indeclinable nouns, grammatical mastering, lexical and semantic group, masculine gender, feminine gender, neuter.

Отримано: 10.02.2017 р.

УДК 811.161.2*26:070Огієнко

Н. М. Шарманова

Криворізький державний педагогічний університет

ПРОЕКЦІЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МЕДІАЛІНГВІСТИКИ В ПОГЛЯДАХ ІВАНА ОГІЄНКА

Пріоритети в дослідженні мовних реалій сьогодення беруть початок у персональних теоріях вітчизняних учених-енциклопедистів ХХ століття, серед яких чільне місце посідають наукові концепції знакової постаті в історії української науки, церкви й культури – Івана Огієнка.

Націєвірні й етномовні погляди дослідника на тогочасні українські реалії, які корелюють із новітніми семіотичними й герменевтичними теоріями, можемо розглядати як проєкцію інформаційного суспільства.

Особливої уваги заслуговують редакторські підходи Івана Огієнка до питань стандартизації в мові преси у світлі концепції відкритого інформаційного суспільства.

Рідномовна царина є основним стандартом у низці журналістських і редакторських пріоритетів в українській видавничій сфері.

Стандартизація мови відображає диференційні ознаки мови масової комунікації, постає необхідною умовою реалізації в ній інформаційної функції та виявляється у відборі відповідних лінгвальних засобів – мовних кліше.

Мовні кліше становлять виразне стилістичне явище, що відтворює епохальні зміни в житті української нації та створює обриси відкритого інформаційного суспільства.

Ключові слова: етномовні погляди, рідномовна концепція, рідномовна царина, проєкція сучасного інформаційного простору, медіалінгвістика, стандартизація, мовне кліше, ідеологічні стереотипи.

Пріоритети в дослідженні номінацій мовних реалій сьогодення, сформовані низкою традиційних соціокультурних чинників, беруть початок у персональних концепціях і поглядах вітчизняних учених-енциклопедистів ХХ століття. Саме виважені підходи щодо осмислення тих чи тих сутностей численних суспільних практик, і зокрема таких, що мають інтегральний державотвор-

чий статус, визначають вагомість внеску наукових теорій у розбудову соборності мови й нації. Автором багатьох наукових концепцій, взірцем «істинного, а не кон'юнктурного служіння науці», «політичної мудрості», «неймовірної працьовитості і працелюбності», «безмежної любові й вірності Україні», «синівського вблівання за долю української мови, самовідданих зусиль задля її утвердження в усіх сферах життя», «глибокої порядності й людяності» – а відтак взірцем для наслідування [1, с.40-44] – є Іван Огієнко (митрополит Іларіон).

У часі і над плином часу постає велегранна Огієнкова наукова, богословська і творча спадщина, де мовознавство й методика, культурологія та історія, теологія й філософія, книгодрукування, видавнича справа й журналістика, перекладацька діяльність і міжкультурна комунікація, літературознавство й поетична майстерність, історія та теорія педагогіки – це ті царини суспільного життя й наукові галузі, у кожній із яких Іван Огієнко послідовно виявляє свою енциклопедичність. Видатний український мовознавець, історик церкви, активний державний, громадський, релігійний і культурно-освітній діяч, він поєднував викладацьку (ординарний професор і ректор Українського університету в Кам'янці-Подільському, професор Варшавського університету), наукову (автор наукових студій і розвідок), державну (міністр освіти і міністр віросповідань в уряді УНР), церковну (митрополитичий сан як титул найвищого ієрарха УАПЦ) і видавничу діяльність (редактор і видавець).

Українська видавнича справа й журналістика були розбудовані у вигнанні – Польщі й Канаді. Протягом тривалого часу у Варшаві виходять щомісячний часопис «Рідна мова» (1933-1939 рр.) та журнал «Наша культура» (1935-1937 рр.). Емігрувавши до Канади, Іван Огієнко продовжує працювати в журналістській сфері як незмінний редактор і видавець часописів «Слово істини» (1947-1951 рр.), «Наша культура» (1951-1953 рр.), «Віра й культура» (1953-1967 рр.) [2, с.392]. Визнання постаті Івана Огієнка відбулося ще за його життя за межами України, а повернення на «свою історичну Батьківщину-Україну» [3, с.132], перебування в «Україні Великій» [3, с.348] було вже здійснено в рамках видавничого проекту «Запізніле вороття», ініційованого відомим дослідником творчості митця та першим лауреатом премії ім. Івана Огієнка М.С. Тимошиком [1; 4].

Метою нашої наукової розвідки є інтерпретація поглядів Івана Огієнка на питання стандартизації в мові преси у світлі сучасної концепції інформаційного суспільства.

Різноманітність наукових і творчих уподобань засвідчує системність у світоглядній позиції Івана Огієнка, визначає масштабність його мислення, багатство граней і векторів суспільних зацікавлень. Цілісність наукового й духовного світогляду великого українця, що проектує його погляди на основний, базисний стандарт у рідномовних суспільних практиках, чітко окреслено у праці «Наша літературна мова»: *Для одного народу – одна літературна мова й вимова, один правопис!* [3, с.143]. Сам Іван Огієнко цю філологічну формулу номінує «епоховим», «історичним» гаслом та вважає інтегральною умовою задля «злуки мови» й нації. Автор аксіоматично заявляє: «Це цемент соборності нації» [3, с.143], – і усвідомлення цього українцями в усьому світі означає значний націєтвірний здобуток, оскільки розглядається як «найвидатніша подія мовного духового життя» [там само].

Рідномовна концепція наскрізно пронизує всі наукові й богословські праці Івана Огієнка. Власне, найкращим підтвердженням цього є такі вислови митця: *Найвища й найміцніша духова організація єдності народу – то соборна літературна мова* [3, с.42]; *Мова – то серце народу: гине мова, гине (й) народ!* [3, с.16;

108]; ...смерть мови – то смерть і нації [3, с.132]; Рідна мова – то душа народу, і хто цурається її – той душі своєї цурається! [3, с.136]; Рідна мова – то живе серце людини [3, с.136]; ...українська мова – то душа свідомої нації [3, с.125]; Українська мова – душа української нації. Коли згубимо мову – загине й українська нація [3, с.138]; Український народ є нація, а душею нації є її мова, особливо мова літературна. І поки живе мова, як окрема мова, як мова літературна, доти живе й народ, як окрема нація [3, с.317-318]; Рідна мова глибоко пересякає наше духове життя – приватне й державне нація [3, с.34]; І завжди пам'ятаймо: літературна мова – то душа й серце народу, то основа його культури, то ті святі Ризи народу, за які його шанують та поважають! [3, с.424] тощо. Глибинна мудрість і сила, найпотужніші застереження великого митця були на часі й торкалися мільйонів сердець українців в усьому світі, проте вони спроектовані не тільки в наше сьогодні, палке слово філософа мови буде завжди актуальним і для наступних поколінь. Варто згадати його хрестоматійний вислів із праці «Українська культура»: *Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості. Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування... І поки живе мова – житиме й народ яко національність. Не стане мови – не стане й національності: вона геть розпорозиться поміж дужчим народом*» (І. Огієнко). Погляди мовознавця на онтологію рідної мови як найголовнішого стандарту комунікації дали змогу вченому обґрунтувати «оригінальну лінгвофілософську концепцію цього надзначаючого і одного із найсуперчливіших понять науки про мову загалом, соціолінгвістики, етнолінгвістики, етнопсихолінгвістики, культурології, теорії та практики міжкультурної комунікації – «рідна мова»» [5, с.16].

Синергетична концепція рідної мови, яка у мовознавчих студіях Івана Огієнка отримала назву «науки про рідномовні обов'язки», щільно пов'язана з питаннями національної психології, лінгвокультурології, концептуальної та етномовної картин світу українців, яких торкався у своїх працях І. Огієнко [6]. Етномовні аспекти, які корелюють із сучасними семіотичними й герменевтичними теоріями, і зокрема інтерпретованими в публіцистиці, відстежуються в поглядах мовознавця на українські видавничі пріоритети у відображенні в пресі тогочасних реалій як на проєкцію сучасного інформаційного суспільства.

Рідномовна царина, на думку мовознавця, забезпечує життєдіяльність кожного свідомого громадянина, повну самореалізацію кожної окремої особистості в соціумі та буття українства загалом у всіх суспільних практиках, адже *Рідна мова глибоко пересякає наше духове життя – приватне й державне* [3, с.34]. Актуально сьогодні звучать ці слова, підносячи ідею про те, що мова в усіх її суспільних вимірах – національна, державна, соборна, єдина, рідна, літературна – є основним центром серед низки журналістських і редакторських стандартів, визначених у розвідці «Преса й рідна мова» як складника праці «Наука про рідномовні обов'язки» (або «Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства»).

Іван Огієнко акцентує на основних положеннях, які визнає за пріоритетні задля розбудови видавничої сфери в Україні та за її межами. Звернімося до деяких із них:

1. *Преса – то головний двигун розвитку рідної мови.*
2. *Кожне видання, якого б фаху не було воно, мусть видаватися тільки зразковою соборною літературною мовою й соборним правописом...*
4. *Преса й взагалі всі видання мусять плекати ідею всенаціональної одності народу як підставу його сили й одності літературної мови.*

5. Ціла преса мусить матеріально й духовно підтримувати свої рідномовні видання, бо звичайно вони самостійно існувати не можуть. Не можна забувати, що рідномовні видання існують зразком для преси й для всіх робітників пера...

8. Особа, що не знає добре своєї літературної мови та своїх рідномовних обов'язків, не може бути робітником пера...

11. Преса, що вивається тільки говірковими мовами й місцевим правописом, сильно шкодить єдності свого народу й спиняє розвиток соборної літературної мови...

13. Видання для селян треба писати не говірковою мовою, а літературною, тільки простою й зрозумілою» [3, с.54-55].

Наведені вище погляди вченого на редакційні й журналістські стандарти передбачала обов'язкове дотримання їх у підготовці й виданні власних часописів, які виконували місію «загальноукраїнської трибуни для пропагування й обстоювання ідеї соборності мови, передусім серед тих українців, кого доля розкидала по різних країнах і континентах» [4, с.38].

М. Тимошик, аналізуючи здобутки Івана Огієнка у видавничій царині та безпосередньо роль науково-популярного часопису «Рідна мова» в розвії національної преси, зазначає, що основне філологічне гасло мовознавця *Для одного народу – одна літературна мова й вимова, один правопис!* «поступово ставало невід'ємним засобом здійснення й утвердження ідеї національної соборності, ідеї об'єднання української нації» [4, с.44].

Концепція національного літературного стандарту стала визначною у вітчизняному мовознавстві, у подальшій кодифікації української мови. А це підносить на найвищі щаблі ще одне життєве кредо мислителя. Огієнкова віра в сакральність соборності мови й нації, резюмована ним у вислові *І нація наша буде невмируща* [3, с.132], визначає сенс усього життя дослідника мови.

Загальнометодологічні погляди Івана Огієнка на сутність стандартизації доповнюються більш вузьким розумінням стандартизації як стильової ознаки мови української преси. Стандартизація мови відображає диференційні ознаки мови масової комунікації та виявляється у відборі відповідних лінгвальних засобів. Акцентуємо, що «стандартизація мови преси, яка знаходить своє втілення в публіцистичних кліше, у стандартизованих синтаксичних структурах» [7, с.4], розкриває протистояння двох провідних тенденцій у мові масмедіа – експресивності і стандартизації (регулярності, повторюваності, відтворюваності) [8].

Не потребує складної аргументації той факт, що стандартизація є необхідною умовою реалізації інформаційної функції в публіцистиці. «Вона зумовлена значною мірою впливом зовнішніх факторів і, перш за все, зжатими термінами створення тексту. Колективним відправником цього тексту є організація (газета, журнал, інформаційне агентство), яка використовує методи «масового виробництва».

У подібних умовах автор тексту позбавлений можливості шліфувати кожну фразу. Високі темпи спонукають його використовувати «готові блоки». Звідси стає зрозуміло насиченість типового газетно-публіцистичного тексту різноманітними кліше, тобто характерними для цієї комунікативної сфери мовними штампами – ... словосполученнями, усталеними мовленнєвими формулами [7, с.104-105].

У своїх працях Іван Огієнко не використовує сам термін «кліше», так само як «стереотип», «формула», «готовий блок», проте, студіюючи українську літературну мову й осмислюючи специфіку вжитку її різнорівневих одиниць «робітниками пера», мовознавець неодноразово звертається до опису лінгвем із відповідним понятійним обсягом. У тих чи тих мовознавчих розвідках він вивчає проблематику стандартизованих одиниць, які номінує «мовними виразами» чи то

просто «виразами» [3, с.172], «фразеологізмами», «чужими нам фразеологічними виразами (кальками)» [3, с.193] чи то «утертими виразами» [3, с.194].

У лінгвістичній студії «Час забути недержавницьку форму «на Україні»» із праці «Наша літературна мова» учений зазначає: «Мовні вирази, раз поставши, тримаються довго й сильно. А пізніше так закорінюються в мові, що стають виразами звичайними» [3, с.226].

Докладно аналізуючи фразеологію, яку автор вважає «Душею кожної мови, у тому числі й української» [3, с.180], Іван Огієнко в розділі «Словник доброго письменника-стиліста» зазначеної вище наукової праці звертає увагу на джерела і стилістичні можливості фразеологічних й ідіоматичних висловів. Цікавим є його опис белетризму – кліше художнього тексту: «Вираз «дощ іде» відомий нам уже зі «Слова про Ігорів похід» 1187 року («іти дождю»), і ми оминаємо матеріялістичний вираз: *дощ паде*» [3, с.181]. І далі цитуємо за текстом про белетризми: «Для давнього українця сонце було живою особою, тому він казав: *сонце встало, сонце сіло, місяць дивиться, зорі сміються, дощ іде, дощ перестав* (іти), *нішов поголос* і сотні т. п., що zostалися аж до нашого часу. Цікаво, що в наших говірках постала з часом і матеріялістична думка, наприклад галицьке «*дощ паде*», але це з польського «*deszcz pada*»)» [3, с.182]. Про стереотипність українського мислення і його зв'язку з уживанням стійких висловів – тобто частотним використанням готових мовних блоків у процесі комунікації – учений говорить, що це «ввійшло й до буденної мови» і додає ознаки, які можна інтерпретувати як диференційні щодо розрізнення фразем і кліше: «Як ми вже сказали, наша фразеологія в основі своїй поетична, у більшості – метафорична» [3, с.158].

Наголошуючи на першорядності правильності серед низки ознак «доброброї» літературної мови у тій же книзі «Наша літературна мова», серед власне фразем І. Огієнко наводить частотні, стереотипні комбінації слів із вільним значенням – мовні кліше. Дослідник пише: «Так само ясна в нас фразеологія на зазначення розмови: *слово мовити; розмова точилася; мова текла; твердо мовив; веде своє ...*» [3, с.158].

Найбільш цінним, на нашу думку, у світлі сучасної теорії кліше є виокремлення серед усталених конструкцій таких мовних одиниць, які Іван Огієнко називає «постійними виразами»: «Серед нашої фразеології маємо багато **постійних**, ніби технічних **виразів** (виділено нами – Н.Ш.): *Оточити військо; Чинити допита; Заподіяти кривду; Порушити клятву* й т. ін.» [3, с.184].

Міжмовні паралелі та запозичення стійких комплексів з інших слов'янських мов (польської та російської) відстежуються і в розгляді окресленої проблематики, зокрема: «... у Галичині часті польські кальки (переклади): *нотар обняв канцелярію; обховають будято; обсадили будинок* і т. ін.» [3, с.185].

Акцентуючи на належному опануванні фразеологічного багатства української мови інтелігенцією, а відтак і всіма, хто перш за все дотичний до книжної мови – редакторів, коректорів, видавців, письменників, – дослідник завжди віддає перевагу усталеним у своїй мові висловам, що передбачає дотримання чистоти української літературної мови. Тому в Огієнкових працях неодноразово наголошується на подібних аспектах. У четвертому розділі розвідки «Наша літературна мова» – «Як писати для широких мас» – мовознавець докладно інтерпретує питання щодо доцільності вжитку запозичених висловів у мові українських видань. Тому і назви підрозділам він дає відповідні, у вигляді гасел: «Не вживаймо в своїм писанні разячих варваризмів» [3, с.190], «Не вживаймо чужої фразеології» [3, с.192], «Оминаймо віддієслівні йменники» [3, с.194]. Варто, як на наш погляд, процитувати самого І. Огієнка, де він наводить «приклади з нашої періодичної преси» [3, с.191], висловлює свої міркування щодо того, як «по-

казують часописні оповістки» буденні події [там само]. Автор стверджує, що польські способи думати й польська фразеологія вплинули на тексти західноукраїнських видань, а російські – на часописи Сходу України. Він наводить багатий фактологічний матеріал зі штампами-кальками обох мов: «Подам тут трохи прикладів, узяті із нашої преси, а часом із писань видатніших письменників:

Доконав убивства на посаді посла. Обряду шлюбу доконав польовий духовник. Посол обняв пост коменданта. Новий нотар обняв пост команданта... Поліція перевела арешт. Жандарми перевели ревізію. Українці перевели грошеву збірку. Перевели перепис...

Такі чужі нам фразеологічні вирази (це так звані кальки – прості переклади чи відписи з мови чужої) – а їх довгі сотні – глибоко й органічно калічать і засмічують нашу мову, і роблять її темною для читачів із народу, що цієї чужої нам фразеології не розуміють» [3, с.193].

Крім того, акцентуючи на низці мовних помилок у вживанні стійких конструкцій, Іван Огієнко пише ще про одне запозичення полонізмів, не властиве українській мові, – про використання віддієслівних іменників, які ускладнюють розуміння публіцистичних текстів пересічними українцями, штамнують мову преси: «Наприклад, у пресі читаємо таке, як звичайне: «Уряд доложить старань для *уліпшення* положення» (цебто: уряд постарасться поліпшити стан). «Оповідання о *спинення* uszkodження» (цебто: оповідання, як спинити шкоду» [3, с.194]. Мовознавець зауважує, що подібні стилістичні явища «затемнюють нашу мову» [3, с.195], а «жива українська мова не любить двох іменників поруч себе» [3, с.195-196].

Відтак у питаннях стандартизації мови преси в контексті сучасних підходів до розуміння сутності мовних кліше і концепцій інформаційного суспільства Іван Огієнко має власну послідовну позицію. Підсумовуючи розгляд цих питань, учений наголошує: «Отож, пильнуймо, пишучи для широких мас, висловлюватись просто, уживаймо своєї української фразеології й складні, не пишім двозначно, бо широкі маси такого нашого писання не розуміють. Боротьбу проти словних полонізмів у нас усі розуміють і звичайно їх оминають (крім полонізмів застарілих, що вже полонізмами не відчуваються); але стократно важливіше нам очищати свою мову від польської та російської фразеології, від їхніх «утертих виразів», бо ними рябіє наша мова» [3, с.194].

Сучасні наукові парадигми й лінгвістичні методи дають інформацію про семіотику мовних кліше, специфіку їх функціонування в різних суспільних сферах, і зокрема в новітніх масмедіа, що окреслює їх роль у створенні обрисів сучасного інформаційного суспільства.

Мовні кліше як автономні лінгвістичні утворення із заданими за традицією значенням і формою являють собою готові комбінації словесних знаків, які у процесі комунікації методично актуалізуються з ментального лексикону і лінгвалізують світ: *Герої не вмирають* («Час новин», 5-й канал, 17.06.2014); *Битва за правду* («Вікна», канал СТБ, 29.04.2015); *Військова допомога Україні* (ТСН, канал «1+1», 04.02.2015) тощо.

Новітні концепції інформаційного суспільства, які дають змогу дослідити взаємоспрямовані процеси, що відбуваються між людиною та інформаційним середовищем, у якому вона перебуває і яке спрямовує потужні інформаційні потоки на кожну особу, дозволяють інтерпретувати питання щодо стандартизації сучасної масмедійної мови.

Мовні кліше, у яких відображається стандартизація мови сучасних масмедіа, становлять виразне стилістичне явище, що відтворює епохальні зміни в суспільстві й національній мові. У новітніх українських масмедіа широко використо-

вуються готові мовні одиниці. Мовні кліше, уживані в інформаційно-аналітичних й інформаційно-популярних жанрах, різняться за своїм функціонально-прагматичним потенціалом за своєю маркованістю й маніпулятивністю.

У сучасних медіатекстах активно побутують кліше, семантика яких сформована на основі новітніх ідеологічних стандартів, пропагованих в українському соціумі новими реаліями життя.

Таким чином, питання стандартизації медіалінгвістики у світлі сучасних концепцій інформаційного суспільства та в контексті теорії мовних кліше знайшли широке відображення в наукових працях Івана Огієнка. Чітка й послідовна «рідномовна концепція» ученого-мовознавця лягла в основу нормування літературної мови й вироблення літературного стандарту. Стандартизація мови відображає диференційні ознаки мови масової комунікації та виявляється у відборі відповідних лінгвальних засобів. Висловлені в низці наукових студій І. Огієнка підходи щодо осмислення сутності та стилістичної специфіки стандартизованих мовних одиниць доповнюють сучасне розуміння онтології цих лінгвем, що окреслює перспективи в дослідженні семіотики мовних кліше.

Список використаних джерел:

1. Тимошик М.С. Життєвий подвиг Івана Огієнка як взірць для наслідування / М.С. Тимошик // Дивослово. — 2007. — №1. — С. 40-44.
2. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. — К.: Укр. енциклопедія, 2000. — 752 с.
3. Іван Огієнко (митрополит Іларіон). Рідна мова / Іван Огієнко (митрополит Іларіон); упоряд., авт. передмови та коментарів М.С. Тимошик. — К.: Наша культура і наука, 2010. — 436 с. — (Бібліотечна серія Фундації ім. митрополита Іларіона (Огієнка) «Запізніле вороття». Серія 2. «Зарубіжні першодруки». Т. 8).
4. Тимошик М.С. Ідея соборності української мови на сторінках Огієнкового часопису «Рідна мова» / М.С. Тимошик // Дивослово. — 2007. — №5. — С. 38-44.
5. Бацевич Ф.С. Рідна мова в наукових концепціях Івана Огієнка / Ф.С. Бацевич // Вивчаємо українську мову та літературу. — 2010. — №7. — С. 16-18.
6. Іларіон, митрополит (Огієнко І.І.). Дохристиянські вірування українського народу : історично-релігійна монографія / Іларіон, митрополит (І.І. Огієнко). — К.: АТ «Обереги», 1991. — 424 с.
7. Швейцер А.Д. Контрастивная стилистика: Газетно-публицистический стиль в английском и русском языках / А.Д. Швейцер; под ред. В.Н. Ярцевой. — [3-е изд.]. — М.: URSS; Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. — 256 с. (Серия «Из лингвистического наследия»).
8. Костомаров В.Г. Некоторые особенности языка печати как средства массовой информации: На материале современной русской газеты : дисс. ... д-ра филол. наук : 10.02.01 — русский язык / В.Г. Костомаров. — М., 1969. — 920 с.

Priorities in the research of present-day linguistic realities date back to personal theories of modern polymaths of the XX century, among which scientific theories of a symbolic figure — Ivan Ohienko — hold pride of place in the history of Ukrainian science, church and culture.

Ohienko's nation building and ethno-lingual views on the then Ukrainian realities, which correlate with newest semiotic and hermeneutical theories, can be considered as a projection of contemporary society.

Careful attention should be paid to Ohienko's editing approaches to the issues of press standardization in language within a theory of the open society.

Nativespeaker sphere is a basic standard in a number of journalistic and editing priorities in Ukrainian publishing field.

Language standardization reflects differential characteristics of the language of mass communication, becomes a necessary condition for implementation of information function in it and reveals itself in relevant lingual means – clichés.

Clichés is an expressive stylistic phenomenon, that reproduces landmark changes in the life of the Ukrainian nation and creates outlines of the open information society.

Key words: ethno-lingual views, nativespeaker theories, nativespeaker sphere, projection of contemporary information space, media linguistics, standardization, cliché, social narratives.

Отримано: 17.02.2017 р.

УДК 811.161.2'38

Н. О. Шатілова

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МОВА ПИСЬМЕННИКА В КОНЦЕПЦІЇ ІВАНА ОГІЄНКА ТА СУЧАСНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ

У статті висвітлено погляди Івана Огієнка на індивідуальну мовотворчість у контексті сучасної теорії ідіостилію письменника. Особливу увагу зосереджено на ідеях відомого вченого, які в сучасній ідіостилістиці не втратили своєї актуальності й нині. Окреслено набутки і перспективи дослідження мови письменника як об'єкта лінгвістичних студій.

Ключові слова: Іван Огієнко, мова письменника, індивідуальний стиль, ідіостиль, ідіолект, словник мови письменника.

Дослідження ідіостилію визначних майстрів художнього слова – один з актуальних напрямів сучасної антропозорієнтованої лінгвістики. Інтерпретативні підходи до функціональних можливостей художнього слова, базові теоретико-методологічні принципи лінгвістичного аналізу мовних пріоритетів письменників сформульовані в працях видатних українських (О. Потебня, І. Білодід, В. Русанівський, В. Ващенко, І. Грицютенко, В. Масальський, І. Чередниченко, О. Кухар-Онишко, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, В. Чабаненко, Л. Мацько, Н. Гуйванюк, Н. Бабич, А. Мойсієнко, В. Статєєва, М. Крупа, В. Калашник, Л. Ставицька, С. Бибик, Г. Сютя, Л. Домилівська та ін.) та зарубіжних (Ш. Баллі, Л. Гаспаров, В. Гумбольдт, В. Григор'єв, В. Виноградов, Г. Винокур, Б. Ларін, Ю. Караулов, В. Леденева, В. Лютикова, Є. Малишева та ін.) мовознавців. Підсилена увага науковців до індивідуальних рис мови письменників, різновекторність наукових пошуків спричинила виокремлення дослідження ідіостилію в окрему галузь мовознавства – ідіостилістику, що її наукові здобутки визначають роль письменників у нормуванні та розвитку літературної мови, в окресленні певних періодів її функціонування, дають змогу вербалізувати індивідуально-авторське мовомислення, змоделювати художньо-естетичну та психоментальну свідомість митця, простежити реалізацію можливостей художнього стилю відповідно до його естетичних задумів, проілюструвати збагачення виражальних засобів загальнонаціональної мови мовотворчістю окремих авторів тощо.

У вітчизняній лінгвістиці в різних аспектах було досліджено індивідуальну мовотворчість О. Гончара, А. Головка, О. Довженка, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, П. Мирного, М. Рильського, Я. Славутича, М. Стельмаха, А. Тесленка,